

Společná zemědělská politika Evropské unie

Hospodářské politiky Evropské unie

Mgr. Ing. Mgr. Hana Cejpek Musilová

Evropský model zemědělství

- ▶ Multifunkční zemědělství, konkurenceschopné, šetrné k životnímu prostředí
 - ▶ Komoditní i nekomoditní výstupy
- ▶ Zemědělství založené na malém a středním podnikání rodinného typu
- ▶ Provázání s rozvojem venkova
- ▶ Produkce kvalitních bezpečných potravin

Faktory a vypracovávání politiky

- ▶ Faktory ovlivňující politiku
 - ▶ **Politicko-ekonomické**
 - ▶ Přebytky produkce a tržní nerovnováha
 - ▶ **Socio-politické**
 - ▶ Ochrana domácí výroby, lobbystické skupiny
 - ▶ **Socio-ekonomické**
 - ▶ Pokles počtu zemědělců a vylidňování venkova
 - ▶ Zvýšení cen zemědělských produktů pro spotřebitele
- ▶ Při vypracovávání SZP a zvláštních metod, které může zahrnovat, se má přihlížet:
 - ▶ ke **zvláštní povaze zemědělské činnosti**, vyplývající ze sociální struktury v zemědělství a ze strukturálních a přírodních rozdílů mezi různými zemědělskými oblastmi
 - ▶ k nutnosti provádět vhodné úpravy postupně
 - ▶ ke skutečnosti, že v členských státech zemědělství představuje odvětví, které je těsně spjato s celým hospodářstvím.
- ▶ Zohledňovány také požadavky environmentální politiky EU

Právní základ

- ▶ Hlava III (čl. 38 - 44) Smlouvy o fungování EU
 - ▶ Sdílená pravomoc EU a členských států
 - ▶ Vnitřní trh se zemědělskými produkty
- ▶ Čl. 38 Evropská unie vymezuje a provádí **společnou zemědělskou politiku** a **společnou rybářskou politiku**
- ▶ Vnitřní trh zahrnuje rovněž zemědělství, rybolov a obchod zemědělskými produkty
- ▶ **Zemědělskými produkty** se rozumějí produkty rostlinné a živočišné výroby a rybolovu, jakož i výrobky po prvotním zpracování, které mají s těmito produkty přímou souvislost
- ▶ Odkazy na společnou zemědělskou politiku nebo na zemědělství a užívání výrazu „zemědělský“ se rovněž vztahují na rybolov, s ohledem na zvláštní rysy tohoto odvětví
- ▶ Fungování a rozvoj vnitřního trhu se zemědělskými produkty musí být doprovázeny zavedením společné zemědělské politiky

Cíle společné zemědělské politiky

- ▶ Čl. 39 SFEU - rovnocenné, ale protikladné
- ▶ a) **zvýšit produktivitu zemědělství** podporou technického pokroku a zajištěním racionálního rozvoje zemědělské výroby a optimálního využití výrobních činitelů, zejména pracovní síly
- ▶ **zajistit tak odpovídající životní úroveň zemědělského obyvatelstva**, a to zejména zvýšením individuálních příjmů osob zaměstnaných v zemědělství
- ▶ stabilizovat trhy
- ▶ zajistit plynulé zásobování
- ▶ **zajistit spotřebitelům dodávky za rozumné ceny**

Case law 5/67 a 5/73

- ▶ *THE OBJECTIVES SET OUT IN ARTICLE 39 OF THE EEC TREATY, WHICH ARE INTENDED TO SAFEGUARD THE INTERESTS OF FARMERS AND CONSUMERS, MAY NOT ALL BE SIMULTANEOUSLY AND FULLY ATTAINED*
- ▶ *THE COMMUNITY INSTITUTIONS MUST HARMONIZE THE VARIOUS OBJECTIVES OF THE COMMON AGRICULTURAL POLICY WHICH, TAKEN SEPARATELY, APPEAR TO CONFLICT WITH ONE ANOTHER AND, WHERE NECESSARY, ALLOW TEMPORARY PRIORITY TO ONE OF THEM IN ACCORDANCE WITH THE DEMANDS OF THOSE ECONOMIC FACTORS OR CONDITIONS IN VIEW OF WHICH THEIR DECISIONS ARE MADE*

Společná zemědělská politika od roku 1962

► Východiska

- Nízká úroveň samozásobení
- Množství malých rodinných farem
- Nerozvinutá dopravní infrastruktura
- Absence záchranné sociální sítě
- Ekonomická nemožnost přímé finanční podpory
- Hlavní nástroj
 - Společné cenové systémy a finanční režim

► Důsledky

- Růst přebytků, zahlcení intervenčních skladů, rostoucí finanční náklady
- Intenzifikace zemědělství, nekonkurenceschopnost, nízká výkonnost
- Nespravedlivá a nerovnoměrná distribuce finanční podpory mezi zemědělce a členské státy

Reformy společné zemědělské politiky

- ▶ 60. - 80. léta 20. století
 - ▶ „Oběť vlastního úspěchu“
 - ▶ Krize nadvýroby „hory másla, jezera vína“
 - ▶ Dumping na světových trzích, pokles světových cen, mezinárodní tlak
 - ▶ **Mansholtův plán (1968)**
 - ▶ Návrh podpory vzdání se zemědělské výroby, snížení cenové hladiny
 - ▶ Reformy 80. let
 - ▶ Produkční kvóty a limity cenového systému
- ▶ **MacSharryho reforma (1992)**
 - ▶ Od podpory trhu k podpoře producentů
 - ▶ Snižování intervenčních cen, uvádění půdy do klidu a využívání zemědělské půdy pro jiné účely
 - ▶ Kompenzační platby
 - ▶ Od plošně vyplácených podpor k přímým platbám

Reformy společné zemědělské politiky

▶ Agenda 2000

- ▶ Od strukturální k regionální politice
- ▶ Posun od podpory produkčního k podpoře multifunkčního modelu zemědělství

▶ Hlavní prvky reformy

- ▶ Snižování intervenčních cen u významných komodit
 - ▶ (o 15 % u obilí, 20 % u hovězího masa a od roku 2005 u mléka o 15 %)
- ▶ Kompenzace vyššími přímými platbami
- ▶ Podpora tržního chování zemědělců
- ▶ Bezpečnost potravin a animal welfare (dobré životní podmínky zvířat)
- ▶ Agroenvironmentální otázky a problematika venkov

Mid-term Review 2003 (Fischlerova reforma)

▶ **Decoupling = oddělení plateb od produkce**

- ▶ Jednotná platba na farmu (SPS)
- ▶ Jednotná platba na plochu (SAPS) (pro nové členské státy)

▶ **Cross compliance - pravidla podmíněnosti**

- ▶ Závislost výplaty plateb na plnění environmentálních požadavků

▶ **Modulace**

- ▶ Zvyšování objemu finančních prostředků na rozvoj venkova
- ▶ Snižování přímých plateb velkým farmám

▶ **Set aside opatření**

- ▶ Ukládání půdy do klidu

Fischlerova reforma

- ▶ Rozvoj venkova
- ▶ Poradenský systém pro zemědělce (audity farem)
- ▶ Rozdělení Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu pro zemědělství (EAGGF) na
 - ▶ Evropský zemědělský záruční fond (EAGRD - pro přímé platby)
 - ▶ Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)
- ▶ Flexibilita

- ▶ **Jednotná společná organizace zemědělských trhů**
 - ▶ Snížení intervenčních cen, příp. zrušení intervenčních nákupů

Health Check 2008 (kontrola funkčnosti)

- ▶ Úprava stávajících mechanismů
 - ▶ Zvýšení povinné modulace
 - ▶ Vazba na výzvy
 - ▶ Pokračování v oddělování plateb od produkce
 - ▶ Změny v systému mléčných kvót
 - ▶ Zrušení povinného vyjímání části půdy z produkce (set-aside opatření)
 - ▶ Zrušení hektarové podpory pěstování energetických plodin
- ▶ Nové výzvy v rámci programu rozvoje venkova
 - ▶ Řízení rizik, Změny klimatu, Biopaliva, Voda, Biologická rozmanitost

Společná zemědělská politika v letech 2014 - 2020 (a 2021 a 2022)

- ▶ Nové problémy, výzvy a cíle (čl. 110 odst. 1 nařízení č. 1306/2013)
 - ▶ Hospodářské
 - ▶ Dostatek kvalitních potravin, zemědělská produktivita
 - ▶ Stabilní ceny
 - ▶ Environmentální
 - ▶ Udržitelné hospodaření s přírodními zdroji
 - ▶ Adaptace na změny klimatu
 - ▶ Územní/ pozemkové
 - ▶ Rozvoj venkova
 - ▶ Vyvážený rozvoj území
 - ▶ Konkurenceschopnost, udržitelnost a efektivita
- ▶ Legislativa
- ▶ Nové společná zemědělská politika po roce 2022 (od 1. 1. 2023)

Schéma SZP 2014 - 2020 (a 2021 a 2022)

I. Pilíř

- ▶ Společná organizace trhů se zemědělskými produkty
 - ▶ Nařízení EU č. 1308/2013
- ▶ Přímé platby
 - ▶ Nařízení EU č. 1307/2013

II. Pilíř

- ▶ Politika rozvoje venkova
 - ▶ Nařízení EU č. 1305/2013
 - ▶ Nařízení EU č. 1310/2013

Financování, řízení a sledování
Nařízení EU č. 1306/2013

Financování, řízení a sledování SZP

▶ Fondy pro financování zemědělských výdajů

▶ Evropský zemědělský záruční fond (EZZF)

- ▶ Opatření pro regulaci nebo podporu zemědělských trhů
- ▶ Přímé platby zemědělcům
- ▶ Další výdaje

▶ Rozpočtový strop a rozpočtová kázeň

- ▶ Rezerva pro případ krizí v odvětví zemědělství

▶ Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)

- ▶ Sdílené financování
- ▶ Platby pro programy rozvoje venkova

▶ Platební agentury

- ▶ Subjekty členských států pověřené řízením a kontrolou výdajů - nutnost akreditace
- ▶ Výdaje mohou být financovány Unií, pouze pokud je uskutečnily akreditované platební agentury

▶ Zemědělský poradenský systém

- ▶ Poskytování poradenství zemědělcům v oblasti podmínek obhospodařování půdy a řízení zemědělských podniků

▶ Kontrolní systémy

- ▶ Integrovaný administrativní a kontrolní systém

Přímé platby

- ▶ Vícesložkový / multifunkční systém
 - ▶ **Přímá platba** (až 70 %)
 - ▶ Základní platba
 - ▶ Jednotná platba na plochu (do roku 2020-2022)
 - ▶ **„Zelená“ platba, tzv. Greening** (30 %)
 - ▶ Platba na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí
 - ▶ diverzifikace plodin
 - ▶ zachování stávajících trvalých travních porostů
 - ▶ vyhrazení plochy využívané v ekologickém zájmu v rámci zemědělských ploch
- ▶ **Platba pro mladé zemědělce**

Politika rozvoje venkova

II. pilíř společné zemědělské politiky

- ▶ Podpora multifunkčního zemědělství a produkce veřejných statků
- ▶ Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
 - ▶ Od 1. 1. 2014 součást Evropských strukturálních a investičních fondů
- ▶ **Obecné cíle**
 - ▶ Přispění ke konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelnému řízení přírodních zdrojů, k opatřením v oblasti klimatu a k vyváženému územnímu rozvoji venkovských oblastí
- ▶ **Priority**
 - ▶ Podpora **předávání znalostí a inovací**
 - ▶ Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a **konkurenceschopnosti** všech druhů **zemědělské činnosti** ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a **udržitelného obhospodařování lesů**
 - ▶ **Podpora organizace potravinového řetězce**, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství
 - ▶ **Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů**
 - ▶ **Podpora účinného využívání zdrojů** a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku
 - ▶ **Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech**

Program rozvoje venkova

- ▶ Program rozvoje venkova na úrovni členského státu
 - ▶ Kombinace nástrojů k dosažení obecných cílů na základě priorit
 - ▶ Zjištění potřeb - stanovení cílů - volba opatření k dosažení cílů
 - ▶ Stanovený rámcový obsah
 - ▶ Schválení Komisí
- ▶ Tematické podprogramy
 - ▶ Zvláštní potřeby členských států

Děkuji 😊